

Nowe zalecenie MOP nr 202 dotyczące podstaw ochrony socjalnej*

JANINA PETELCZYC

doktorantka UW

STRESZCZENIE: *Artykuł koncentruje się na najnowszych działaniach Międzynarodowej Organizacji Pracy, w tym przyjęciu zalecenia nr 202 dotyczącego podstaw ochrony socjalnej oraz ratyfikowania przez Polskę Konwencji o pracy na morzu.*

Nowe zalecenie nr 202 dotyczące podstaw ochrony socjalnej zostało przyjęte podczas 101. sesji Międzynarodowej Konferencji Pracy w dniu 14 czerwca 2012 r. (452 głosów – tak, 0 głosów – nie, 1 głos wstrzymujący się).

Jednym z wniosków 100. sesji Konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy, która odbyła się w czerwcu 2011 r., było podkreślenie wagi konwencji nr 102 dotyczącej minimalnych norm zabezpieczenia społecznego oraz zgoda co do potrzeby przeprowadzenia w 2012 r. dyskusji nad nowym zaleceniem o gwarancjach bazowego poziomu zabezpieczenia społecznego.

Warto przypomnieć, że działania Międzynarodowej Organizacji Pracy w zakresie tworzenia norm koncentrują się na opracowywaniu i przyjmowaniu konwencji oraz zaleceń. Konwencje są wiążące dla państw, które je ratyfikowały, natomiast zalecenia stanowią zbiór wytycznych i celów niemających mocy wiążącej. Są one zazwyczaj uzupełnieniem konwencji.

Konwencja nr 102 zawiera katalog ryzyk socjalnych objętych ochroną (choroba, macierzyństwo, niepełnosprawność, starszy wiek, śmierć żywiciela rodziny, wypadki przy pracy i choroby zawodowe, świadczenia rodzinne oraz bezrobocie) oraz minimalne standardy dotyczące poziomu świadczeń, odsetka obję-

tej nimi populacji, warunków i czasu otrzymywania świadczeń.

Według danych Międzynarodowej Organizacji Pracy 80% światowej populacji nie korzysta wciąż z kompleksowego zabezpieczenia społecznego, 30% nie ma dostępu do opieki zdrowotnej, 50% dzieci żyje w biedzie i nie ma pełnego dostępu do edukacji, tylko 15% pracowników ma prawo do świadczeń w razie bezrobocia i aż 60% osób starszych nie otrzymuje emerytury.

W odpowiedzi na te dane MOP stworzyła strategię poszerzania zasięgu zabezpieczenia społecznego. Celem tej strategii jest wypełnianie istniejącej w wielu krajach luki w zasięgu systemów zabezpieczenia społecznego, które jest jedyną drogą do osiągnięcia sprawiedliwego wzrostu społecznego, spójności społecznej i godnej pracy dla wszystkich. Strategia ta opierać się ma na nowym paradygmacie – dwuwymiarowej strategii poszerzania. Wymiar poziomy stanowić ma zagwarantowanie powszechnego dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej i podstawowego poziomu bezpieczeństwa dochodowego jak największej liczbie ludzi, natomiast wymiar pionowy to stopniowe zapewnianie wyższych standardów zabezpieczenia społecznego, które zgodne są z konwencją nr 102 oraz innymi normami.

* Artykuł napisano na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej MOP: International Labour Organization, <http://www.ilo.org>, pobrano 12.05.2012.

Do listopada 2011 r. każde państwo (po trójstronnych konsultacjach między rządem, organizacjami pracodawców i związkami zawodowymi) mogło odnieść się do sprawozdania dotyczącego nowego zalecenia sporządzonego wcześniej przez Radę Administracyjną Międzynarodowego Biura Pracy. Po uwzględnieniu uwag w marcu 2012 r. sporządzony został tzw. niebieski raport, który zawiera projekt zalecenia nr 202 dotyczącego podstaw ochrony socjalnej na rzecz sprawiedliwości społecznej i uczciwej globalizacji. Projekt jest podstawą do dyskusji na kolejnej 101. sesji Konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy, odbywającej się w czerwcu 2012 r. w Genewie.

Celem zalecenia nr 202 jest uzupełnianie istniejących standardów MOP w dziedzinie zabezpieczenia społecznego poprzez dostarczenie państwom członkowskim elastycznych i konkretnych wskazówek dotyczących:

1) tworzenia gwarancji bazowego poziomu zabezpieczenia społecznego dla wszystkich zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami i priorytetami zdefiniowanymi w porozumieniu z partnerami społecznymi,

2) zapewniania wyższych poziomów bezpieczeństwa dochodowego i opieki zdrowotnej, zgodnych co najmniej z wytycznymi Międzynarodowej Organizacji Pracy tak dużej liczbie osób i tak szybko jak to możliwe.

Realizując to zalecenie, państwa członkowskie powinny stosować się do następujących zasad:

- dążenia do powszechności,
- prawnego definiowania uprawnień do świadczeń,
- niedyskryminacji i równości płci,
- adekwatności i przewidywalności świadczeń,
- równoważenia interesów osób finansujących i beneficjentów systemu,
- spójności polityki socjalnej, gospodarczej i polityki rynku pracy,
- różnorodności metod i podejść, w tym mechanizmów finansowania i dostarczania świadczeń,
- dobrego zarządzania i dobrej, przejrzystej administracji,
- zrównoważenia w sensie finansowym i fiskalnym,
- dialogu społecznego,

- podstawowej i głównej odpowiedzialności państwa.

Zalecenie nr 202 przewiduje, że w każdym państwie powinien być zapewniony bazowy poziom zabezpieczenia społecznego, a mianowicie:

- wszyscy mieszkańcy powinni mieć dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej,
- wszystkie dzieci powinny mieć zapewniony dochód poprzez świadczenia pieniężne i rzeczowe (wyżywienie, edukacja i opieka),
- wszystkie osoby aktywne zawodowo powinny mieć zapewnione bezpieczeństwo dochodowe (świadczenia pieniężne, rzeczowe oraz system zagwarantowania zatrudnienia)
- wszyscy mieszkańcy w starszym wieku oraz niepełnosprawni powinni mieć zapewnione bezpieczeństwo dochodowe w postaci świadczeń pieniężnych lub w naturze.

Zakres przedmiotowy zalecenia nr 202 obejmuje zatem świadczenia opieki zdrowotnej, rodzinne, zapewnienie minimalnego dochodu osobom, które nie są w stanie zdobyć środków do życia, w tym osobom dotkniętym chorobą, niepełnosprawnością, bezrobotnym, w starszym wieku oraz w związku z zaistnieniem ryzyka macierzyństwa. Świadczenia powinny być zagwarantowane wszystkim mieszkańcom zgodnie z definicją zawartą w ustawodawstwie krajowym. Po osiągnięciu minimalnych norm zabezpieczenia będzie można stopniowo zwiększać ich zasięg (realizując paradygmat dwuwymiarowej strategii poszerzania). Państwa członkowskie MOP powinny rozważyć zastosowanie różnorodnych metod i mobilizację koniecznych środków, aby zapewnić finansową, podatkową i gospodarczą równowagę.

Aby osiągnąć cele postawione w zaleceniu nr 202, polityka zabezpieczenia społecznego powinna być wspierana przez odpowiednią politykę fiskalną oraz zatrudnienia. Należy również dążyć do jak największej formalizacji gospodarki, aby zmniejszać zatrudnienie w szarej strefie. Pozwoli to z jednej strony na większe wpływy do systemu ze składek, a z drugiej na poszerzenie zakresu podmiotowego osób ubezpieczonych.

Pełna nazwa zalecenia przyjętego w czerwcu 2012 r. brzmi *The Recommendation no. 202 concerning national floors for social protection* (*La Recommendation n° 202 concernant les socles nationaux de protection sociale*), a jego treść dostępna jest na stronie internetowej Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Dnia 3 maja 2012 r. Polska ratyfikowała przyjętą 23 lutego 2006 r. przez Konferencję Ogólną Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie *Konwencję o pracy na morzu*. Konwencja określa m.in.: minimalny wiek mary-

narzy (16 lat), wymaganą opiekę zdrowotną, określone kwalifikacje, zasady naboru do pracy marynarzy, umowy o pracę, kwestie związane z wynagrodzeniem, godzinami pracy i wypoczynkiem, urlopem, repatriacją, odszkodowaniami w przypadku utraty statku lub zatonięcia.

Konwencja reguluje również kwestie związane z zakwaterowaniem, zapleczem rekreacyjnym, wyżywieniem i zabezpieczeniem społecznym marynarzy.

Polska jest 26 państwem, które ratyfikowało tę konwencję.

The Recommendation no. 202 concerning national floors for social protection

JANINA PETELCZYC

SUMMARY: *This article focuses on the recent activities of the International Labour Organisation: adoption of the Recommendation no. 202 concerning national floors for social protection and polish ratification of Maritime Labour Convention.*